

РЕЦЕНЗИЯ

от професор д-р БОРИСЛАВА ТАНЕВА

Клавирна катедра, ИФ, НМА „Проф. Панчо Владигеров“, София

относно

дисертационен труд на тема

„МУЗИКАЛНО - СТИЛОВИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА БРАЗИЛСКИЯ ВАЛС:

НАЦИОНАЛНИЯТ МУЗИКАЛЕН ЕЗИК във Valsa de Esquina No. 8,

Valsa de Esquina No. 12, и Valsa-Chôro No. 5 от

ФРАНСИСКО МИНЬОНЕ“

от ПАУЛО РИКАРДО СОАРЕС ЗЕРЕУ

докторант в Нов Български Университет

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по
професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство

Пауло Зереу е бразилски пианист и педагог, който в последните 15 години работи и живее в Банкок. Той се формира като музикант - изпълнител и педагог в Бразилия и Европа (Полша, Германия). Започва да учи пиано при майка си – проф. Дея Зереу, по-късно продължава при проф. Лучила ди Приммио Консейсао в Държавния университет „Рио Гранде де Сул“ (Институт за изкуства), където завършва бакалавърска степен по музика. По-късно започва работа в същия университет като преподавател по пиано. През 80-те години на ХХ век печели стипендия от Полското правителство за следдипломно обучение в Музикалната академия в Краков (Полша) при проф. Ева Букойемска и проф. Йежи Тосик-Варшавяк. През 1990 г. се премества в Карлсруе (Германия), където учи в Университета за музика. От 1994 г. се обучава при проф. Йозеф Антон Шеррер във филиал Вупертал на Кьолнския университет по музика, където завършва специалността „Künstlerische Abschlussprüfung“. Следва обучение по „Музикална педагогика“ в „Akademie für Musik Pädagogik“ в Майнц, Германия.

За дооформянето му като музикант допринасят многобройните участия в майсторски класове с международно известни преподаватели като: Едит Пихт-Аксенфелд (Германия), Анджей Ясински (Полша), Рудолф Керер (Русия), Мартин Видмайер (Германия) и Кристиан Цимерман (Полша).

През 2005 г. Пауло Зереу се премества да живее и работи в Банкок, Тайланд. Признание за присъствието на Зереу в бразилската култура е поканата да подкрепя културните дейности на Бразилското посолство за период от една година в качеството си на постоянен изпълнител, а доказателство за международната значимост на личността му е поканата да бъде резидент-артист и музикален съветник на културния департамент на Португалското посолство в Банкок – Тайланд за период от три години. Докторантът Зереу участва и в други международни проекти, бил е член на „Съвета на бразилските граждани на Банкок“ към Консулския отдел на Бразилското посолство в Банкок.

Пауло Зереу има записи за Radio National of Madrid в серията „Испански композитори“. Като солист се изявява с оркестри в Бразилия, Европа и Азия. Докторантът е реализирал няколко курса по клавирна интерпретация в Бразилия, Германия и Азия.

Пауло Зереу е лауреат на Международни клавирни конкурси в Бразилия и Европа.

Не мисля, че изборът на тема от докторанта е случаен. След дългите години, прекарани в Европа и Азия завръщането към корените и желанието да допринесеш към собствената си култура е естествен процес и често – морална необходимост.

Започнал музикалното си образование в родината си и работил в Бразилия известно време, Зереу се насочва съзнателно към изследване на един жанр от творчеството на един от най-значимите композитори, активно творещи в Бразилия.

Композиторът Франсиско Паулу Миньоне (роден на 3 септември 1897 г. в Сао Пауло и починал на 19 февруари 1986 г. в Рио де Жанейро) е признат от критиката за една от най-крупните фигури в бразилската класическа музика. Красноречиво доказателство за този факт е, че през 1968 г.

Франсиско Миньоне е избран за композитор на годината в Бразилия. Подобно на Зереу, Франческо Миньоне се формира като музикант в два континента - Южна Америка и Европа (Милано).

Но за разлика от Зереу – Миньоне се завръща в родината си през 1929 г. и остава там до края на живота си.

Музиката на Миньоне е наситена с колорит, лирика, но в същото време проявява силни импулси към импровизацията. Повечето от ранните му творби са мелодични и тонални, което е характерно за популярната и народна музика, от която композиторът живо се интересува. По-късно той разширява търсенията си в различна стилистика, като в един определен период стига дори до сериалната музика.

Миньоне е многостранен и разнолик композитор – твори в областта на

соловата песен и хоровото изкуство, но също така има и множество камерни, инструментални и оркестрови произведения, пет опери и осем балета.

Произведенията за соло пиано заемат значителна част от творчеството му. Проявява особен интерес към жанра „Валс“. Написал е общо 61 валса за соло пиано. Сред най-важните композиционни примери от този жанр са „Двадесет и четири бразилски валса“, „Дванадесет *Valsa-Chôro*“ и „Дванадесет *Valsa de Esquina*“, считани за най-големия принос на Миньоне към бразилския репертоар за пиано.

Именно върху тях се спира и изследването на докторанта от НБУ Пауло Зереу.

Трудът на докторанта има обем от общо 182 страници, като в 165 от тях са разположени: въвеждащо резюме на труда и четирите основни глави, заключение, нотни примери на разглежданите пиеси за пиано, заглавията на три публикации от Пауло Зереу. Също така са изведени приносите на дисертационния труд и е приложен списък с концертните изяви на кандидата, майсторските класове и семинарите, на които той е участвал. Коректно са цитирани референтните източници, приложен е списък с библиография на цитираната литература, който включва 106 източника на три езика, както и биографията на докторанта.

Основната разработка на труда, както споменах е разпределена в четири глави, озаглавени съответно:

I. ВЪВЕДЕНИЕ

II. РАЗВИТИЕТО НА ВАЛСА В БРАЗИЛИЯ

III. ФРАНСИСКО МИНЬОНЕ (1897-1986)

IV. ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗ НА ИЗБРАНИТЕ ВАЛСОВЕ ЗА СОЛО ПИАНО ОТ ФРАНСИСКО МИНЬОНЕ (1897-1986)

В *резюмето* ясно са очертани намеренията на Докторанта. Коректно са изведени предметът и целите на изследването, а именно „*да идентифицира социокултурните фактори, повлияли на жанра валс в Бразилия*“. Уточняват се аспектите, езика и музикалното значение, обуславящи създаването и ролята на „бразилския“ валс в класическата музика на страната.

В първа глава – *Въведение* се очертава сама по себе си достатъчно сложната тема за бразилската музика - нееднородна в своето развитие взривяваща смес между африканска, европейска и местна музика, трудна

за анализиране, особено като се има предвид и обстоятелството, че страната е огромна и често два съседни региона нямат нищо общо в развитието на музикалните жанрове. Тук се оформя и главната цел на изследването - *„идентифициране на характеристиките, оказващи влияние върху бразилския валс“*. Аргументира се обекта на изследването и се описват задачите. Поставените изследователски въпроси и дефинициите на използваните термини са точни и ясни. Също тук Зереу обосновава и актуалността на труда си. Намирам, че действително проучването *„би помогнало на млади композитори и изпълнители, на преподаватели, на студенти да разберат по-добре бразилската музика, бразилския валс, което би довело до нова перспектива за интерпретация на бразилската музикална култура.“* Направен е сбит, но коректен преглед на възникване и история на жанра „валс“ като естествено докторантът се фокусира специално върху валсовете за пиано.

Втора глава е посветена на *развитието на жанра в Бразилия*.

Признавам, че с голям интерес се запознах с много живо направения от Докторанта анализ на жанровете *Modinha, Lundu* и *Serenata* – всъщност първите изяви на популярната градска музика в Бразилия.

Адмиравам подхода на Зереу към същностната част на разработката. Леко и естествено, от общото към частното, без излишно разводняване на темата, а напротив - съзнателно все по-ефективно фокусиране в обекта на изследването.

Именно в тази глава Докторантът стига съвсем логично *до анализ на жанра „Chôro“*- първия градски музикален жанр в Бразилия и също така жанр, в който е написан един от специално разглежданите от изследването валсове от Миньоне. Разгледани са обстойно произходът и влиянието на жанра „Chôro“ върху бразилската музика.

Следващите две подточки в тази основна глава са посветени на валса в Бразилия и бразилския валс. Направена е ясна разлика между тези две понятия. Обстойно и научно е проследен пътя на жанра „валс“ от Европа до появата му в Бразилия през 1808 година. Изведено е заключение, че валсът в Бразилия е пренесен директно от Виена и определено има аристократичен произход, свързан с кралския дворец в Сао Кристовао, Рио де Жанейро. Проследен е пътят на жанра в Бразилия. Доказва се, че той се *„разпространява сред всички социални класи, адаптирайки се към всички музикални сфери: класическа, популярна, и народна.“*

Обяснени и научно изведени са отликите на бразилския валс от европейския му прототип. Проследява се пътя на еманципация на бразилския валс и появилите се вследствие на неизбежния допир с разнородната местната култура конкретни специфики.

В третата глава се отделя полагаемото се специално място на композитора на разгледаните в изследването валсове – Франсиско Миньоне. И тук Докторантът използва същият метод – поставяне първо на общата широка културно-социална рамка, след което постепенно фокусиране в конкретиката на поставените задачи. Обърнато е специално внимание на съвременниците на Миньоне, творили в областта на жанра „Бразилски Валс“. Следват биографичните данни на самия Миньоне.

С голямо внимание докторантът Зереу ни описва атмосферата, в която през 40-те и 50-те години на миналия век Миньоне активно твори. Представени са различните компоненти на градската култура от онова време. Специално внимание се обръща на дванадесетте пиеси в сборниците „**Valsa de Esquina**, които добавят едно „съвсем ново звучене“ наблягайки на импровизацията, както и на специфичната *носталгия* като ярка характеристика на жанра. Облягайки се нотния текст Зереу логично прави извод, че **Valsa de Esquina** на Фр. Миньоне са „силно повлияни от романтичната и сантиментална атмосфера на *serenades, modinhas, и choro*“.

Последните две подточки в тази глава са посветени на херменевтичното четене на музикален текст и на изключително интересните характеристики на бразилския музикален език, правещи го така специфичен и пъстър.

Последната от основните глави е наречена „*Подбрани валсове за соло пиано от бразилския композитор Франсиско Миньоне*“. Разгледани са обстойно албумите „**Valsa chôros**“ и „**Valsa de Esquina**“, в които са включени произведенията, обект на изследването.

За всички тях е направен обстоен преглед, бележки за интерпретацията, клавирна методическа практика, препоръка за конкретна пръстовка за избрани части и тактове, както и указания за педализация при клавирното изпълнение.

Заключението обобщава анализите на настоящото изследване.

Те са ценни в много аспекти:

- професионалните разсъждения за ролята на „валса“, погледнат в исторически и в национален ракурс;
- хармоничния и морфологичен анализ, които определено дават значително по-голяма представа за композитора Миньоне;
- връзката със *Серенадата* и от там доказването на по-голямата истинност в интерпретационен план;
- даването на редица конкретни решения на технически и изпълнителски проблеми;

- изборът на пиеси, които безусловно имат висока художествена стойност, допринасяща за високо международно признание;
И не на последно място възможността, която трудът на Докторанта дава, а именно – създадена е достатъчно обширна и професионално разработена база, която може да бъде отправна точка за бъдещи изследвания.

Съгласна съм с изведените от Зереу *приноси* на изследването, като бих отбелязала, че най-съществено в случая е откриването на нова перспектива за интерпретацията и принципното отношение към бразилската музика по света. В научните си разсъждения докторантът показва индивидуално отношение, голямо уважение и отговорност към изследвания обект.

Докторантът обосновано навлиза и обяснява етимологичните и морфологичните пластове на тази красива и естествено композирана материя.

Структурата на текста и неговите глави са логично оформени и изградени. Пауло Зереу демонстрира отлично познаване на обекта на изследването, което естествено води до дълбоко приносно вникване в изследователския процес и до достигането на редица важни заключения.

Не мога да не спомена и факта, че познавам лично Пауло Зереу като пианист от концертния подиум. Имам преки впечатления от професионалната работа на пианиста Пауло Зереу, тъй като преди две години имах възможността да изсвирия с него и Нов Симфоничен Оркестър „Концерт за две пиана и оркестър“ от Франсис Пуленк.

Въз основа на всичко по-горе изложено и във връзка с изискванията на ЗРАСРБ убедено потвърждавам, че кандидатът отговаря напълно на минималните национални изисквания заложи в Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на Пауло Зереу образователната и научна степен „доктор“ по специалност 8.3. „Музикално и танцово изкуство“ и давам своята положителна оценка за работата на кандидата по конкурса.

София, 18.10.2020 г.

проф. д-р Борислава Танева